

Până la punerea în practică. Prudența.

Foarte umani, foarte divini (06):
Reflectarea, alegerea căii,
trecerea la acțiune. Trei
momente esențiale care
conturează prudența, virtutea
necesară pentru a face binele în
singurul loc real: aici și acum.

14.02.2025

Într-un tablou în ulei păstrat la
Berlin, Rembrandt a pictat în 1627 un
bătrân așezat la o masă, în
penumbră. În jurul său sunt
îngrămădite monede de aur și titluri

de proprietate. Printre obiecte se află și un ceas, simbol al faptului că timpul său este limitat. Bătrânul poartă ochelari pentru a-și compensa vederea slabă și își luminează masa și averea cu ajutorul unei lumânări, pe care o acoperă cu mâna dreaptă: o lumină nesigură, asemenea firului subțire al vieții sale, care se va stinge curând.

Astfel și-a imaginat marele artist parabola pe care Isus a rostit-o în fața unei mulțimi de mii de oameni: „Țarina unui om bogat a rodit mult. Și el cugeta în sine, zicând: «Ce voi face? Căci nu am unde să-mi adun roadele». Și a zis: «Aceasta voi face: îmi voi dărâma hambarele și voi zidi altele mai mari și voi strânge acolo tot grâul și bunătățile mele. Și voi zice sufletului meu: Suflete, ai multe bunătăți strânse pentru mulți ani; odihnește-te, mănâncă, bea și veselește-te». Însă Dumnezeu i-a zis: «Nebunule! În această noapte ți se va

cere sufletul. Și cele ce ai pregătit ale cui vor fi?» Așa se întâmplă cu cel care își adună comori pentru sine, dar nu este bogat înaintea lui Dumnezeu” (Lc 12,16-21).

Dumnezeu Însuși îl numește pe acest om „nebun” sau imprudent. „Omul pe care toți îl considerau inteligent și norocos este, în ochii lui Dumnezeu, un idiot: «Nebunule», îi spune El. În fața a ceea ce este cu adevărat autentic, el apare, cu toate calculele sale, ca fiind absurd și miop, pentru că în aceste calcule a uitat ce este esențial: că sufletul său tânjea după ceva mai mult decât bunuri și plăceri și că într-o zi se va afla în fața lui Dumnezeu” ^[1]. Acest om nu și-a dat seama că sensul vieții sale se rezuma la iubirea față de Dumnezeu și față de aproapele. De aceea, atunci când a avut ocazia să facă ceva pentru ceilalți, nu a reușit să se gândească la nimic dincolo de sine însuși. În realitate, ignora „care este adevărata

stare a lucrurilor”; nu putea face binele, pentru că „binele este ceea ce este conform realității” ^[2]. De aceea este nebun. De aceea este imprudent.

Prudențe false

Prudența este virtutea care leagă acțiunea noastră de realitate: prudent este omul care vede lucrurile așa cum sunt ele în mod real. Plecând de la această conexiune cu realitatea, această virtute ne conduce la alegerea mijloacelor potrivite pentru a obține un scop bun și la punerea lor în practică. Așadar, prudența nu consideră bun orice scop. De aceea, Sfântul Josemaría spunea: „Trebuie să ne întrebăm tot timpul: prudență, pentru ce?” ^[3]. Iar răspunsul este: pentru a-L iubi pe Dumnezeu și pe ceilalți. Așa cum scria Sfântul Augustin, „prudența este iubirea care știe să discearnă ceea ce este util pentru a merge spre

Dumnezeu de ceea ce ne poate
îndepărta de El” ^[4].

Prudența trebuie însoțită de credință
și caritate pentru a nu degenera într-
una dintre formele sale false. Există,
într-adevăr, două prudențe false. Pe
de o parte, „prudența trupului” (Rom
8,6), a celui care își îndreaptă
întreaga atenție asupra plăcerilor și
bunurilor materiale, căutând doar
posesia și bucuria acestora, fără a
ține cont de scopuri mai înalte ^[5]. „O
numește rațiune și o folosește doar
pentru a fi mai bestial decât toate
fiarele” ^[6], spune Mefistofel într-o
celebră operă a lui Goethe. Pe de altă
parte, avem „viclenia”: abilitatea de a
găsi mijloace pentru a obține un scop
rău. Acest scop rău nu trebuie să fie
neapărat unul senzorial, ca și cum
plăcerea ar fi rea în sine; el poate
consta, de exemplu, într-o căutare
egoistă a propriei siguranțe, fără a
lua în considerare nevoile celorlalți

^[7], așa cum se întâmplă în cazul bogatului din parabolă.

Adevărata prudență, afirmă *Catehismul Bisericii Catolice*, „dispune rațiunea practică să discearnă în orice împrejurare adevăratul nostru bine și să aleagă mijloacele potrivite pentru a-l înfăptui” ^[8]. Acest bine adevărat nu se limitează la ceea ce simțim, ci îmbrățișează întreaga persoană; este binele care izvorăște din adevărul lucrurilor, și nu doar din dorințele noastre. El constă în a da fiecăruia ceea ce i se cuvine, în a persevera pe calea care ne va face mai fericiți – sfințenia, iubirea, fidelitatea – în ciuda dificultăților pe care le întâlnim; este bucuria plăcerilor firești în armonie cu adevărul ființei noastre.

Această definiție a prudenței vorbește despre discernământ și alegere. Pentru a putea „discerne

adevăratul bine”, trebuie să ne rafinăm voința și inima, astfel încât acestea să iubească și să dorească binele autentic. Aceasta se dobândește prin celelalte virtuți, în special prin dreptate, dar și prin tărie și cumpătare. Virtuțile morale, de fapt, îi indică prudenței binele: doar prin ele se poate orienta către scopuri bune și poate „alege mijloacele potrivite” pentru a le realiza. În același timp, prudența este indispensabilă pentru orice act virtuos, deoarece ea conectează acțiunea cu realitatea și stabilește, aici și acum, calea de mijloc cea mai potrivită între două extreme vicioase. Astfel, prudența este atât o condiție pentru dezvoltarea celorlalte virtuți morale, cât și rezultatul lor. Este un cerc virtuos. De aceea, educația și mediul în care trăim sunt atât de importante: aici învățăm să iubim și să gustăm adevăratul bine, nu prin

raționamente, ci prin identificarea cu cei pe care îi iubim.

Deliberare: să ne oprim pentru a reflecta

Studiind în detaliu prudența, Sfântul Toma de Aquino distinge trei acte în cadrul ei: deliberare, decizie și poruncă. Primele două au loc doar în rațiunea noastră; al treilea, însă, ne conduce la acțiune ^[9]. Aceste trei acte pot fi identificate clar într-o altă parabolă a lui Isus: cea a fecioarelor nechibzuite și a celor înțelepte, unde Domnul compară împărăția cerurilor cu o parte din ceremonia unei nunți evreiești (cf. Mt 25,1-13).

Ceremonia descrisă în parabolă consta în conducerea miresei, conform unor formalități, către casa mirelui. Spre sfârșitul zilei, de obicei miercuri, la apusul soarelui, invitații se adunau în casa miresei. Mirele sosea puțin înainte de miezul nopții,

însoțit de prietenii săi cei mai apropiați, pentru a se întâlni cu mireasa. Luminat de flăcările candelelor, era întâmpinat de invitați. Era un obicei ca zece femei să-l aștepte pe mire cu lămpi montate pe bastoane, în amintirea solemnităților publice evreiești. Acestea sunt cele zece fecioare despre care Isus spune că „și-au luat candelarele” și „au ieșit în întâmpinarea mirelui”. Întreaga procesiune trebuia apoi să se deplaseze, iluminată de lumina acestor lămpi, către casa tatălui mirelui, unde urma să aibă loc căsătoria.

Totuși, nu toate erau pregătite în mod egal. De fapt, „cinci dintre ele erau nechibzuite, iar cinci erau înțelepte. Cele nechibzuite, luându-și candelarele, nu au adus cu ele și untdelemn; în schimb, cele înțelepte au luat, împreună cu candelarele, untdelemn în vase.” Acestea din

urmă au fost prevăzătoare: au luat în considerare că, de obicei, mirele nu sosea înainte de miezul nopții; au realizat că lămpile lor nu ar putea rămâne aprinse atât de mult timp (deliberare); au decis să ia cu ele vase cu untdelemn de rezervă, în ciuda disconfortului de a le purta (decizie); și, în cele din urmă, au pus acest plan în aplicare (poruncă). În schimb, cele nechibzuite, deși poate au auzit comentariile celorlalte despre această problemă și chiar le-au văzut pregătindu-se, nu au vrut să își complice viața; s-au lăsat duse de grabă pentru a ajunge cât mai repede la casa miresei, atrase de jocuri și voie bună, fără a se gândi mai mult. Se pare că fecioarele nechibzuite au fost imprudente mai ales din lipsă de deliberare, lăsându-se conduse de neatenție și superficialitate.

În cele din urmă, s-a întâmplat ceea ce era de așteptat: „Pentru că mirele întârzia, au ațipit toate și au adormit.

Iar la miezul nopții s-a auzit un strigăt: «Iată, mirele! Ieșiți în întâmpinarea lui!»”. Atunci fecioarele s-au ridicat și și-au pregătit candelile, dar cele nechibzuite au descoperit că ale lor se sting din lipsă de untdelemn. Le-au cerut atunci celor înțelepte să le împrumute puțin, dar acestea au refuzat, tocmai pentru că erau prevăzătoare: „Mai bine mergeți la cei ce vând și cumpărați-vă, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă, nici vouă”, le-au răspuns ele. Dar, în timp ce au plecat să cumpere, a sosit mirele, a luat mireasa și a început procesiunea spre casa lui, însoțită doar de cele cinci fecioare înțelepte, cu candelile lor aprinse, și de o mulțime care cânta și dansa. Odată ajunși, ușa s-a închis și a început ospățul. Când au sosit și cele cinci fecioare nechibzuite, era deja prea târziu. Deși au implorat: „Doamne, Doamne, deschide-ne!”, au primit acest

răspuns aspru: „Adevărat vă spun: nu vă cunosc”.

Ne putem întreba: de ce Isus le numește pe unele înțelepte și pe celelalte nechibzuite? Parabola permite un răspuns bazat pe cele trei etape ale acțiunii prudente, dar subliniază în special prima: deliberarea. Pentru a acționa corect, este necesar să ne oprim și să reflectăm asupra situației, ascultând cu atenție realitatea lucrurilor; să ne amintim cazuri similare și să tragem învățăminte din ele; să cerem sfaturi de la cei înțelepți, pentru că, așa cum spune și Sfântul Toma, „în ceea ce privește prudența, nimeni nu este suficient sieși” ^[10]. În plus, trebuie să fim atenți la circumstanțele în schimbare, care pot recomanda ajustarea planului și luarea unei noi decizii pentru a atinge binele dorit. În esență, este vorba despre cunoașterea realității, condiție indispensabilă pentru a face binele.

Nu sunt suficiente „buna intenție” sau „buna voință”: este necesar să umblăm în adevăr, pentru că doar „adevărul vă va face liberi” (In 8,31).

Sfântul Josemaría încuraja analizarea atentă a problemelor înainte de a lua o decizie, ascultând toate părțile implicate și evitând graba: „Ceea ce este urgent poate aștepta – spunea el – și ceea ce este foarte urgent trebuie să aștepte” ^[11]. El sublinia importanța de a cere sfatul Duhului Sfânt în rugăciune, pentru că „adevărata prudență este cea care rămâne atentă la inspirațiile lui Dumnezeu” ^[12]. De asemenea, sugera să apelăm la persoane care ne pot ajuta, cum ar fi un director spiritual sau cei care împărtășesc cu noi responsabilitatea unei decizii. În acest proces de deliberare, umilința este esențială pentru a ne deschide spre adevăr și pentru a ne apropia cât mai mult de realitatea lucrurilor.

Decizie: alegerea drumului

Pentru a ilustra luarea unei decizii, al doilea moment al prudenței, este deosebit de clară relatarea Sfântului Marcu despre primele ore ale dimineții de duminică, ziua Învierii. Maria Magdalena și celelalte femei cumpăraseră miresme pentru a unge trupul lui Isus și porniseră la drum dis-de-dimineată, spunându-și una alteia: „Cine ne va rostogoli piatra de la intrarea în mormânt?” (Mc 16,3). Deși nu găsiseră soluții pentru toate dificultățile pe care le-ar fi putut întâmpina, iubirea lor pentru Isus le-a condus la decizia corectă, prudentă: au ales să acționeze bazându-se pe ceea ce știau.

„Era o piatră imensă”, comentează Sfântul Josemaría. „Așa se întâmplă de obicei. Obstacolele sunt evidente de la început, dar când iubirea este prezentă, ele nu mai sunt atât de descurajatoare: există îndrăzneală,

hotărâre, curaj. Ceea ce trebuie făcut, se face! Cine va rostogoli această piatră? Singure, ele nu puteau; și totuși, au continuat pe drumul spre mormânt. Fiule, tu și eu, cum ne comportăm în fața ezitărilor? Avem această sfântă hotărâre sau trebuie să recunoaștem că ne simțim rușinați văzând curajul, îndrăzneala și hotărârea acestor femei? Când au ajuns la mormânt, „au văzut că piatra fusese dată la o parte” (Mc 16,4). Așa se întâmplă mereu. Când ne hotărâm să facem ceea ce trebuie, dificultățile dispar mai ușor decât ne-am fi așteptat” ^[13] .

Deliberarea, primul act al prudenței, nu poate dura la nesfârșit. La un moment dat, trebuie să o încheiem și să luăm o decizie. Indecizia este o altă formă de imprudență, care face ca întreaga analiză anterioară să fie inutilă: nu are rost să discernem care este cea mai virtuoasă cale de acțiune dacă, în final, nu ne decidem

să o urmăm, fie din lipsă de motivație, fie din teama de „ce vor spune ceilalți”, de frica de a greși sau din alte motive. Nu ajută la nimic să știm ce este binele, dacă nu ne hotărâm să-l împlinim.

„Mâine! Uneori este un semn de prudență; de multe ori, însă, este cuvântul celor învinși” ^[14], spunea și Sfântul Josemaría. Omul prudent nu așteaptă certitudinea acolo unde ea nu poate exista; mai degrabă, „preferă să greșească de douăzeci de ori, decât să se complacă într-o comodă lipsă de acțiune” ^[15]. A nu lua o decizie este, de multe ori, o imprudență, pentru că atunci alții – sau pur și simplu timpul – vor decide în locul nostru, poate cu mai puțin discernământ. Omul prudent nu încearcă să controleze absolut totul: el își recunoaște limitele și își pune încrederea în Dumnezeu, pentru că aceasta este cea mai realistă atitudine.

Exemplul lui Isus este elocvent. În Evanghelie, el este prezentat ca cineva care cunoaște realitatea, destinul său, adevăratul său bine: așteaptă cu prudență sosirea „orei” sale. De exemplu, la Cana îi spune mamei sale: „Încă nu a sosit ceasul meu” (In 2,4). Mai târziu, în două ocazii, Sfântul Ioan ne spune că Isus a trecut nevăzut prin mulțime „pentru că încă nu venise ceasul lui” (In 7,30; 8,20). Uneori, chiar vedem că dorințele și sentimentele sale nu coincid (cf. Mt 26,39), dar, în ciuda acestui fapt, el alege binele. Acel „Sculați-vă, să mergem!” (Mt 26,46), înainte de a fi arestat în Ghetsimani, este o alegere prudentă, eroic de prudentă.

Poruncă: trecerea la acțiune

La sfârșitul Predicii de pe Munte, Isus oferă câteva avertismente, printre care și această imagine despre persoana prudentă: „Oricine

ascultă aceste cuvinte ale mele și le împlinește va fi asemenea cu omul înțelept care și-a zidit casa pe stâncă (...). Însă oricine ascultă aceste cuvinte ale mele și nu le împlinește va fi asemenea cu omul nechibzuit care și-a zidit casa pe nisip” (Mt 7,24-26). Diferența dintre cel prudent și cel nechibzuit constă, așadar, în aplicarea celor învățate. Nu este suficient să deliberăm și să decidem: este necesar să trecem la acțiune.

Acesta este al treilea și ultimul moment al adevăratei prudențe: porunca sau executarea, despre care Sfântul Toma spune că este cel mai important, deoarece la ce bun să cunoști drumul, dacă nu îl urmezi?

^[16] Imprudența nu se manifestă doar prin grabă sau ezitare, ci și – mai des decât ne-am aștepta – prin oprirea în fața obstacolelor sau prin neglijența de a face ceea ce trebuie, adesea dintr-un motiv atât de simplu precum uitarea.

„Gândește încet și acționează repede”: acesta era sfatul Sfântului Josemaría pentru Fericitul Álvaro del Portillo ^[17]. Prin acest îndemn, dorea să-l ferească de greșelile la care duce pripirea, dar și de imprudența de a amâna inutil decizia și punerea ei în practică. Îndrăzneala nu este imprudență. Mai mult, dacă este adevărată îndrăzneală, este și adevărată priudență. „Voință. — Energie. — Exemplu. — Ceea ce trebuie să fie făcut, se face... Fără ezitare... Fără ocolișuri. Altfel, nici Cisneros nu ar fi fost Cisneros ; nici Teresa de Ahumada, Sfânta Tereza...; nici Íñigo de Loyola, Sfântul Ignățiu. Dumnezeu și îndrăzneală! — „Regnare Christus volumus!” ^[18].

Întârzierile inutile în aplicarea deciziilor pot face rău celorlalți, mai ales în sarcinile de formare sau conducere, cum este cazul părinților față de copii sau al superiorilor față de subordonați. Este nevoie de tărie

pentru a învinge teama, tentația de a alege calea mai comodă sau atașamentul excesiv față de propria imagine. Acest lucru este bine reflectat într-o scrisoare în care Sfânta Ecaterina de Siena îl îndeamnă pe Papa Grigore al XI-lea să corecteze abuzurile unor clerici: „Un astfel de soi de indulgență, izvorâtă din iubirea de sine, din iubirea față de rude, prieteni și pacea pământească, este de fapt cea mai mare cruzime, căci, dacă o rană nu este curățată cu fier încins și bisturiul chirurgului când este necesar, se va infecta și, în cele din urmă, va aduce moartea. A unge rana poate fi plăcut pentru bolnav, dar nu-l va vindeca” ^[19].

În mos firesc, îndrăzneala adevăratei prudențe nu este incompatibilă cu căutarea celui mai bun moment pentru a pune în practică ceea ce s-a decis, având mereu în vedere caritatea și binele persoanelor.

Uneori, este necesar să așteptăm cu răbdare. Alteori, însă, nu va fi potrivit să așteptăm, fie pentru că consecințele ar fi mai grave, fie pentru că oportunitatea nu se va mai repeta, sau din alte motive.

Persoana prudentă este cea care, aici și acum, „își dă seama cu siguranță dacă o anumită acțiune concretă este calea care va duce cu adevărat la atingerea scopului propus” ^[20] Dar, în orice caz, doar punerea în practică a ceea ce s-a decis, după o deliberare prudentă, va realiza în noi acel profund dor al lui Isus (Mt 5,16): „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât să vadă faptele voastre bune și să-l preamărească pe Tatăl vostru cel din ceruri”.

.....

^[1] J. Ratzinger, *Mirar a Cristo*, Valencia, Edicep, 2005, pp. 20-22.

[2] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, Madrid, Rialp, 1976, p. 16.

[3] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 85.

[4] Sfântul Augustin, *De moribus Ecclesiæ*, I, 15, 25.

[5] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 13, res.

[6] J. W. Goethe, *Faust*, Prolog în cer.

[7] Cf. Sfântul Toma de Aquino, *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, ad 3.

[8] *Catehismul Bisericii Catolice*, nr. 1806.

[9] *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, res.

[10] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, p. 49.

[11] J. Echevarría, *Memoria del Beato Josemaría*, Rialp, Madrid, 2000, p. 165.

[12] Sfântul Josemaría, *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 87.

[13] Sfântul Josemaría, note luate cu ocazia unei meditații, 29 mar 1959.

[14] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 251.

[15] Sfântul Josemaría *Prietenii lui Dumnezeu*, nr. 88.

[16] Cf. *Summa teologică*, II-II, q. 47, a. 8, res.

[17] Scrisoare către Álvaro del Portillo, 28-II-1949, citat în Andrés Vazquez de Prada, *El fundador del Opus Dei*, vol. III, Rialp, Madrid.

[18] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 11.

[19] S. Undset, *Sfânta Caterina de Sienna*, Encuentro, Madrid, 1999, p. 172.

^[20] J. Pieper, *Virtuțile fundamentale*, p. 51.

José Brage

.....

pdf | document generat automat din
<https://opusdei.org/ro-ro/article/foarte-umani-si-foarte-divini-vi-pana-la-punerea-in-practica/> (28.03.2026)